

Nr 358.

Av herr **Olovson** i Västerås, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 51, med förslag till värnpliktslag.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition, nr 51, med förslag till värnpliktslag skola bestämmelserna i § 14 mom. 3 av gällande värnpliktslag oförändrade intagas i den föreslagna värnpliktslagen. Nämnda moment har följande lydelse: »Överstiger avståndet mellan inkallad värnpliktigs hemvist inom den ort, där han är kyrkobokförd, och förrättningsstället två nymil, är han berättigad att uppbära den gottgörelse för fram- och återresan mellan dessa orter, som var-der särskilt bestämd. Sådan gottgörelse tillkommer dock icke värnpliktig, som tillförene utan laga förfall uteblivit från dylik förrättning.»

Den i momentet omförmälda gottgörelsen skall enligt § 3 i förordningen den 31 december 1921 (nr 850) angående avlöning för rullföringsbefäl och värnpliktiga vid armén under fredstid m. m. samt § 7 i förordningen den 21 maj 1915 (nr 192) angående avlöning för sjöruddföringsbefäl och för marinens värnpliktiga under fredstid m. m., sådan sistnämnda paragraf lyder enligt kungörelse den 31 december 1921 (nr 851), utgå med en krona för varje nymil, varmed den tillryggalagda vägsträckan överstiger 2 nymil.

Enligt såväl nyssnämnda stadganden som sista punkten i § 14 mom. 3 av värnpliktslagen äger dock värnpliktig, som förut utan laga förfall uteblivit från inskrivningsförrättning, icke rätt till någon dylik gottgörelse, då han senare inställer sig för inskrivning. Men ej nog härmed. Enligt bestämmelserna i § 4 av den nyssnämnda förordningen angående avlöning för arméns rullföringsbefäl och värnpliktiga m. m. samt § 8 i förordningen angående avlöning för sjöruddföringsbefäl och marinens värnpliktiga m. m. blir sådan värnpliktig, för all framtid berövad rätten till gottgörelse av ifrågavarande slag även vid inställelser till tjänstgöring. Samma påföljd drabbar honom för övrigt också, om han en gång gjort sig skyldig till förfallolös utevaro från värnpliktstjänstgöring, till vilken han haft skyldighet att inställa sig.

Bestämmelserna angående färdgottgörelse åt de värnpliktiga vid inställelse till inskrivningsförrättning eller värnpliktstjänstgöring grunda sig ursprungligen på beslut av 1888 års riksdag, som efter framställning av Kungl. Maj:t medgav (proposition nr 34, riksdagens skrivelse nr 69), att till värnpliktig, vilken för inställelse vid inskrivningsförrättning eller, vid färd till de årliga vapenövningarna, för inställelse å samlingsplats i hemorten hade att från hemvistet i mantalsskrivningsorten tillryggalägga mera än 5 mil och förut icke

gjort sig skyldig till förfallolös utevaro från dylik förrättning eller vapenövning, vid vilken han varit pliktig infinna sig, finge för såväl fram- som återresan från anslaget till beväringssmannskapets vapenövningar utbetalas gottgörelse med 50 öre för varje överskjutande mil.

Såsom motiv för bestämmelsen att den, som en gång utan laga förfall utelivit från inskrivningsförrättning eller vapenövning sedermera icke skulle få komma i åtnjutande av färdgottgörelse anfördes i den förenämnda propositionen endast, att departementschefen funnit det av lätt insedda skäl böra stadgas, att dylik värnpliktig icke skulle komma i åtnjutande av ersättning av ifrågavarande slag.

Särskild kungörelse i ämnet utfärdades första gången den 31 maj 1888 (nr 29) och denna kungörelses innehåll har i stort sett upptagits i senare författningar rörande färdgottgörelse åt de värnpliktiga.

Efter framställning i ämnet av Kungl. Maj:t medgav emellertid 1921 års riksdag (skrivelsen nr 4 A, punkt 20), att dylik gottgörelse finge utgå med en krona för varje nymil, varmed den tillryggalagda väglängden överskredde två nymil. Nu gällande bestämmelser i ämnet återfinnas, såsom redan framhållits, i de förut omnämnda förordningarna av den 31 december 1921 och den 21 maj 1915, den sistnämnda sådan den lyder enligt kungörelse den 31 december 1921.

I värnpliktslagen intogos bestämmelserna om färdgottgörelse i vissa fall åt värnpliktiga vid inställelse till inskrivningsförrättning första gången år 1901, då det nuvarande 3 momentet av § 14 tillkom. Enligt momentets ursprungliga till år 1922 gällande lydelse utgick gottgörelse endast i den mån den för inställelsen tillryggalagda vägsträckan översteg fem nymil. I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt sistnämnda års riksdag, att berörda vägsträcka skulle minskas till två nymil. Det för de förfallolöst uteblivna stadgade undantaget skulle dock alltså kvarstå.

Att låta detta stadgande kvarstå även i en blivande värnpliktslag torde emellertid icke vara lämpligt.

För uteblivande utan laga förfall från inskrivningsförrättning straffas den värnpliktige enligt § 40 värnpliktslagen med böter. Den ytterligare påföljd i form av mistad färdgottgörelse, som på grund av bestämmelserna i sista punkten av § 14 mom. 3 samma lag drabbar honom för nämnda förseelse, kommer därför att verka såsom ett slags dubbelbestraffning. Påföljden i fråga måste anses olämplig även ur den synpunkten, att den icke träffar alla värnpliktiga av ifrågavarande slag lika utan hårdast drabbar dem, som bo på långt avstånd från inskrivningsplatsen, under det att de, som bo på mindre avstånd därifrån än två nymil, ej alls beröras därav.

Någon betydelse såsom medel att avhålla de värnpliktiga från förfallolöst uteblivande från inskrivningsförrättningarna torde bestämmelsen i fråga icke hava. Ej heller torde dess borttagande medföra någon nämnvärd ökad kostnad för statsverket.

Bärande skäl synas därför tala för ett borttagande av sista punkten i mom. 3 av § 14 i den föreslagna värnpliktslagen.

I samband härmed torde det av formella skäl vara nödvändigt att riksdagen medgiver, att färdgottgörelse enligt gällande bestämmelser må utgå till varje värnpliktig vid inställelse till inskrivningsförrättning, oavsett om han förut gjort sig skyldig till förfallolös utevaro eller ej. Beslutet härom torde även böra innefatta enahanda medgivande beträffande inställelser till värnplikts-tjänstgöring. Såsom redan förut framhållits kan den som en gång förfallolöst uteblivit från dylik tjänstgöring eller från inskrivningsförrättning sedermera aldrig komma i åtnjutande av någon färdgottgörelse. Att en dylik bestämmelse är olämplig och obillig, torde ligga i öppen dag, isynnerhet om man tager hänsyn till att tjänstgöringen numera för flertalet värnpliktiga är uppdelad på ett flertal omgångar — första tjänstgöring och repetitionsövningar — med därav följande upprepade inställelse- och hemfärder. Genom det under de senare åren tillämpade systemet med särskilda hemförlovningsperioder under pågående första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd hava för övrigt färdernas antal ytterligare ökats. Under sådana förhållanden är det tydligt, att verkningarna av den ifrågavarande inskränkningen i rätten att uppbära färdgottgörelse, vilken tillkommit under en tid med helt andra tjänstgöringsförhållanden än de nu rådande, kommit att verka betydligt hårdare än vad som från början torde hava varit avsett. Det torde därför icke kunna råda någon meningsskiljaktighet om att bestämmelserna i fråga äro i behov av ändring.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, får jag hemställa, att riksdagen måtte

dels för sin del besluta att sista punkten i § 14 mom. 3 av förslaget till värnpliktslag skall utgå,

dels ock medgiva, att värnpliktig, utan hinder av den omständigheten, att han förut förfallolöst uteblivit från inskrivningsförrättning eller värnpliktstjänstgöring, må komma i åtnjutande av gottgörelse för färd till och från dylik förrättning eller värnpliktstjänstgöring enligt vad därom eljest är stadgat.

Stockholm den 20 mars 1925.

Emil Olovson,
Västerås.

